

שיחה שנמסרה באופן דיגיטלי מפי מו"ר ראש הישיבה, הרב ברוך וידר שליט"א

להוסיף אור

...יחס פושר לתרה ומצוות. בסופו של דבר, כאשר התורה האמונה ויראת השמיים אינם מעוגנים היטב בנפש האדם, הרי שכל העולם הרוחני של האדם עלול להתערער.

"כך או כך, חווית הפער הזו מוכחשת לחלוטין".
הוא טוען שהמחנכים בישיבות חושבים שאם בחור
בא לשיעור א' בישיבה, ואפילו בשיעורים מבוגרים

קו' עם הישיבה. "נראה

מ"ישרים קו. מתנהגים לפי

תחומי העניין השונים

מרחוץ הרעיה מזל רב

המזכיר דוד וויזרוב הוסיף:

הכחיל את הדין ויורה אתה

לפיכך עכמו שכלל להיות

עולם של חתולים

וְהָיָה אִתּוֹ מִיּוֹם הַיּוֹם הַזֶּה

ד' זי' אונ' פריינד' זייער' אדמ'

ב, וזעבדו שאתם חתם

כִּינוּ אֶת עוֹמֶק הָרִמָּז, אֲבָל הַכּוֹתֶרֶת

()

שיעניק לה סיפוק רוחני עצום

מחשבים מהם, מאות, וכל וכל

1 **** הכוונה לרמז לריבוי הספסלים בימי נשיאותו של ראב"ע, וד"ל. אני לא בטוח שכולם יבינו את עומק הרמז, אבל הכותרת עדיין מתאימה לתוכן. למרות שהיא לא בהכרח "מפוארת".

לאברהם⁴, שחובר על ידי סבו של החיד"א, בו נכתב שכאשר אדם עולה לארץ ישראל, בלילה הראשון בו הוא ישן בארץ נכנסת בו נשמה חדשה, נשמה כללית, נשמה גדולה, נשמה ארץ ישראלית. לעומת זאת, לבחור הבא בשיעור א' לישיבה לא מתרחש נס שכזה של קבלת נשמה חדשה. בפני בחור כזה, שהגיע לישיבה במטרה להתעלות ולהשתנות, עומדת רק דרך אחת: עלייה מתוך בחירה והכרה נפשית. תהליכים נפשיים מתרחשים באדם רק מתוך הכרה ברורה והסכמה עמוקה.

"לָכוּ לַחֲמוּ בְלֶחְמִי וְשִׁתּוּ בַּיַּיִן מִסֵּכֶתִי"

אמש התקיים על גג ביתי שיח עם בני השיעורים הגבוהים השוהים בקפסולה הירוקה. אחד מהבחורים הנפלאים אמר שיש להבין שלבחורים קיימים צרכים, כפי שיש לכל אדם, ומכאן נובע השימוש והצורך בתרבות העלולה להיות אף סותרת לצביון הישיבה.

נסביר זאת על ידי משל. לילדים אין חוש ביקורת, וישנם גם מבוגרים רבים שנתרו ילדים במובן הזה. אם במשך כל היום ניתן לילד ממתקים וחטיפים ללא הגבלה הילד יהיה מאושר ויפרש זאת שאנו אוהבים אותו. הילד יצרוך זאת ללא מעצורים ולא יפסיק מלאכול אותם עד שיתבגר. אולם, אדם מבוגר מבין שהגוף והנפש זקוקים למזון איכותי הכולל את כל אבות המזון, וכתוספת עליו יש מקום גם לדברי מתיקה לפי הצורך, כמובן בתנאי שמדובר במצרכים שאינם רעילים. אם אדם יחפוץ דווקא לעשן סיגריות, הרי שברור לנו שזהו דבר המרעיל את הגוף. האחריות על כך תלויה רק בדבר אחד – עד כמה אותו אדם מבין שבאמת הדבר שהוא מבקש לצרוך הוא פחות בריא.

עיקרון זה נכון גם לגבי ענייני רוחניות. יש צורך בהכרה פנימית ובהבנה, הנבנות על ידי לימוד ובנייה של קומה רוחנית. לא יעזור שאשוב ואומר, אפילו מאה פעמים, שאין לראות סרטים בישיבה.

לישיבה, ואפילו אם המשיך בה מספר שנים, ובפרט לאחר ש'פגש את העולם' בצבא, אין הדבר אומר בהכרח שהוא הבין שעליו להשתנות. מאידך גיסא, חובתנו כמתחנכים היא להביע את עמדתנו החינוכית-רוחנית². לפיכך אעסוק באותו הנושא היום בשנית, ואני אף מדבר על כך רבות בשיחות שונות שאני מקיים בימים הללו.

בחור מארץ ישראל או מחו"ל שבחר לבוא לישיבת 'הכותל' הוא אחד מבין אלפי בני נוער כמוהו שהגיע לישיבת 'הכותל' ללמוד תורה ועזבו את הכל. זהו צעד גדול בדרכו של אברהם אבינו שנצטווה: "לֶךְ לְךָ". ברוך ה', בעשרות השנים האחרונות קיימות בישראל כשמונים ישיבות 'הסדר', ישיבות גבוהות רבות, עשרות מכינות קדם-צבאיות, שרבים נוהרים אליהם. לא כך הייתה המציאות כשאני הייתי תלמידי השמינית. באותם ימים כעשרים אחוזים לכל היותר היו הולכים לישיבות. לעומת זאת כיום התקבל שזו הדרך ולכך מחנכות הישיבות התיכוניות ורבים המגיעים למוסדות התורה. תופעה זו אכן יוצרת פער מורגש בעולמו של הנוער הישראלי.

"אֶרֶץ חַיִּים לְמַעַלָּה לְמַשְׁכִּיל"

גם אנו, ישיבת 'הכותל', הקמנו מכינה לבני נוער כאלה שאין בכוונתם להיות בייני"שים. יש שתי מכינות העומדות תחת אחריותנו: 'ידידה' ו'אורות'. הקמנו אותן מתוך מגמה ללכת בדרכו של אברהם אבינו ההולך וקורא בשם ה', שהיה מבהיר לבריות שיש תכלית לעולם ויש תכלית לחיים, שעלינו להתאים לכך את עצמנו ו'לישר קו' עם המגמה האלוקית, עם הרצון האלוקי שמתגלה בעולם. זו תכלית ביאת האדם לעולם, וזוהי הדרישה האלוקית מכל אחד ואחד מאיתנו. זוהי פעולה הנרכשת על ידי עבודת-חיים שלמים.

כיצד עושים זאת? הרב צבי יהודה היה מביא פעמים רבות³ את דברי ספר הקבלה 'חסד

⁴ מעין ג, נהר יב: "והנה האדם כשהוא בחו"ל היתה לו נפש מעולם האופנים וכשזכה ונכנס לארץ בא לו נפש חדשה מעולם היצירה ומתלבש בתוך הנפש הישנה שהיתה לו, ובלילה הראשונה שישן בארץ יוצאת ב' הנפשות ועולות למעלה ובחזרה אינה חוזרת אלא החדשה בלבד".

² **** תוספת שלי

³ עיין שיחות הרב צבי יהודה, דברים, עמוד 33 ובהערה 27; שם, עמוד 207 ובהערה 6

פירוש רש"י על החומש הוא נכסי צאן ברזל של העם היהודי, ובכל שנה לומדים אותו שוב עד מאה ועשרים, משננים אותו ומעלים ממנו לקחים לחיים.

“אביהם של ישראל”

היום זמנו לי מהשמיים בהשגחה דבר מיוחד שעורר אותי. הגעתי הבוקר לתפילה וראיתי שבכניסה לבית המדרש נמכרות חוברות נפלאות בשם “הציבי לך ציונים” על לימוד פירוש הרמב”ן על התורה. פעמים רבות סיפרתי בישיבה על חוברת ישנה שליקטה מראי מקומות של דברי הרמב”ן המרכזיים בפרשה, דברים שהם נכסי צאן ברזל של אמונת ישראל. ניתן להיעזר בחוברות אלו וללמוד בכל שבוע מספר דיבורים יסודיים של הרמב”ן. הרמב”ן, גדול הדורות, הוא עמוד ישראל ודבריו הם עמודי האמונה.

למשל, בפרשת ‘חיי שרה’, בה אנו אווזים, יש מספר נושאי ליבה של האמונה. הרמב”ן, שעלה בעצמו לארץ ישראל ובנה את בית כנסת הרמב”ן, מתחיל לברר בפרשה את עניינה של ארץ ישראל. מדבריו נוכל לקבל מענה לשאלות המעסיקות אתנו: מדוע לעלות לארץ ישראל? מדוע להתגייס לצבא? למה להילחם על ארץ ישראל? מה היחס למערת המכפלה ולקברי אבות? וכן לשאלות נוספות כהנה ואחרות. בדבריו מניח הרמב”ן את תשתיתה של הציונות הדתית, שאינה המצאה של הרצל ואף לא של הרב קוק.

“המעט מן האור דוחה הרבה מן החשך”

לסיכום, אי אפשר לגרש את החושך. רק על ידי בחירה להרבות ולהוסיף אור בנפש כך החושך ילך ויתמעט. על ידי כך יתמלא האדם בסיפוק רוחני וייבנה בקרבו עולם רוחני, שיהיו לו ממנו סיפוקים אדירים, אושר ועושר רוחני גדול⁹. הוא ירגיש בריא יותר, הלוא הוא אוכל מזון מלכות, הוא אוכל

איש לא ישתנה בשל הצעקות שאצעק כאן, אלא רק על ידי חשיבה והכרה פנימית. למרות זאת אני חוזר ומזהיר שאין לראות סרטים בישיבה, כי יש צורך לשמוע את משפט זה שוב ושוב על מנת להבין מהי ‘ישיבה’ – ‘ישיבה’ היא עולם של יושר אלוקי מוחלט וכפי שלא גונבים בישיבה כך אין רואים סרטים בישיבה. אכן, משוואה זו אינה ברורה לכולם מאליה וישנם כאלה שחסרה להם הכרה זו.

ברצוני להציע הצעה מעשית ביחס לדרך לבנות את הכרה זו בקרבנו. עיקר הלימוד בישיבה הוא בלימוד גמרא בעיון ובבקיאות במשך שלושת הסדרים, אך יחד עימו יש צורך בזריקת נשמה ללימוד על ידי לימודי אמונה. היחס בין שני לימודים אלו הוא כיחס שבין אכילת לחם ושתיית מים, כפי שאומר הרב זצ”ל ב‘אורות התורה’⁵.

לכאבי, אני נפגש פעמים רבות עם בורות גדולה בתחום הרוחני. לא יתכן שבחור סיים את חמש שנות ה‘הסדר’ ולא נפגש עם הדברים הללו. חובה גדולה לעסוק בלימודי אמונה שבונים את הנשמה. חובה ללמוד כספר יסוד את ‘מסילת ישרים’, הלוא להיות לאנשים ישרים זהו בסיס הכל⁶. חובה להעמיק בספר זה, ולמצוא את הנקודות בהן הוא פוגש כל אחד ואחד מאתנו ואת הנקודות בהן כל אחד נפגש עימו. חובה ללמוד את ספר ‘הכוזרי’, ספר היסוד לאמונת ישראל⁷. כידוע ישנם עוד ספרים רבים שישנה חשיבות רבה לרכוש בהם ידע והבנה⁸.

ברצוני להוסיף היום בעניין לימוד פרשת השבוע. בשיעור ב’זום’ שהתקיים לפני פתיחת הזמן כבר דיברנו על לימוד פרשת השבוע שניים מקרא ואחד תרגום. נכון שכל בחור בישיבה יקבע לו זמן, במסגרת הלו”ז היומי או השבועי אותו הוא מסדר לעצמו, ללמוד את פרשת השבוע עם פירוש רש”י.

⁵ פרק ו, אות ח.

⁶ רבי חיים מוולוז'ין הדריך את רבי יוסף זונדל מסלנט: “כל ספרי מוסר טוב ללמוד אך ספר ‘מסילת ישרים’ הוא יהיה מנהלך”.

⁷ תוספת מעשה רב, אות טו: “היה אומר [הגר”א] שילמדו בספר ‘הכוזרי’ הראשון שהוא קדוש ועיקרי אמונת ישראל ותורה תלויים בו”.

⁸ ***** משפט משלי להרחיב את המילה “ועוד”.

⁹ עיין חובות הלבבות, שער ייחוד המעשה, פרק ה: “כי המעט מן האמת ינצח הרבה מן השקר, כאשר המעט מן האור דוחה הרבה מן החשך. ויש בזה הערה על מלחמות התאוות ולעמוד כנגד היצר בהשתדלות וחריצות. כי כבר נתבררה חולשתו מעמוד לפני השכל ומהירות הינגפו לפניו”.

זו לעניות דעתי התשובה לאותו בוגר 'הסדר' שניסח מכתב כל כך נפלא. זוהי אכן עבודה גדולה, אבל "הבא להטהר מסייעין אותו"¹⁵. זהו עניינה של ישיבה, הישיבה שהיא מקום שלימוד תורה והתעלות רוחנית, ואינה רק מכון אקדמי ללימוד תורה. ה'חזון איש' ניסח זאת בשפתו השירית במילים שזכו ללחן מיוחד¹⁶: "האיש הזוכה לידיעת התורה... באמת הוא מלאך הגר עם בני תמותה ויח חיי אצילות".

לוואי שתהיה לנו סייעתא דשמיא להבין זאת, להעמיק בכך, לרכוש את הכרה זו ומתוך כך לחיות חיים מאושרים ומלאים.

מזון משובח!¹⁰ ממילא עולם התוכן שלו ישתנה ויתמלא בתכנים המרכזיים של החיים. כאשר הוא יהיה ספוג בכך וייפגש עם משהי לקשרי נישואין הוא לא ישוחח עימה על הסדרה שצפה בה, אלא על הרמב"ן שבפרשת השבוע. כך היא תפגוש בחור מלא אופק רוחני. אט-אט הוא יחוש שמשנתנים "הצרכים שלו", עליהם דיבר אותו בחור בליל אמש, סדרי העדיפויות שלו בחיים ישתנו. הוא לא ילך לראות סידרה, וודאי שלא יתמכר לה ולא לשום לתוכן חילוני, בגלל שעולמו יהיה מלא, יהיה לו תוכן רוחני עשיר. ההבדל יהיה עבורו כמו בין לאכול ממתק לבין לאכול מנה של דברים בריאים המשביעים גוף ונפש.

האחים השליכו את יוסף לבור, שהתורה מתארת אותו¹¹: "וַתְּהוֹרֶךְ רַק אֵין בּוֹ מָיִם". רש"י מביא שם את דרשת חז"ל במסכת שבת¹²: "מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו". הגר"א בפירושו לספר משלי¹³ אומר שהתשובה לחושך ולריקנות הנפש, לנחשים ולעקרבים שבה, היא ש'הבור' יהיה מלא מים. כאשר אדם מלא בתורה הנחשים והעקרבים מסתלקים ממילא, כאשר הבור יתמלא במים האדם לא יצטרך להתעסק גירוש הנחשים אלא הם ילכו מעצמם. זוהי התשובה לחושך ולריקנות שמובילה לדברי הבל. על ידי כך אדם יוכל להתעלות בעולם רוחני המרווה את הנפש ונותן לה סיפוק. לפתע הוא חש שהצורך הנפשי שלו הוא אחר, ואינו מתמצה באכילת שוקולד כל הזמן. יתכן שמחויץ לישיבה אכן 'יאכל חתיכת שוקולד' מידי פעם, כלומר יצרוך תרבות לא-תורנית¹⁴, אך יהיה ברור לו שלא זהו המזון עליו הוא מבסס את חייו. הוא יהיה שרוי בעולם אחר לגמרי.

¹⁰ עיין קהלת רבה, פרשה ו, סימן ז: "מִשָּׁל לָמָּה הִדְבֵּר דּוֹמָה? לְעִירוֹנִי שֶׁנֶּשְׂאָ בַת מְלָכִים, אִם יָבִיא לָהּ כָּל מָה שֶׁבְּעוֹלָם אֵינָן חֲשׁוֹבִין לָהּ כְּלוֹם. לָמָּה? שֶׁהִיא בַת מֶלֶךְ. כִּף הַנֶּפֶשׁ אֵלֶּי הַבָּאֵת לָהּ כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם אֵינָם כְּלוֹם לָהּ. לָמָּה? שֶׁהִיא מִן הָעֲלִיּוֹנִים".

¹¹ בראשית, פרק לו, פסוק כד

¹² דף כב, עמוד א

¹³ פרק יז, פסוק יא: "כלומר 'מים' הוא התורה, וכשמים אין בו, והוא ריק מהתורה הנקרא מים, תיכף נחשים ועקרבים וכו'... בעת מריו בתורה לעזובה ולנוטשה אינו מבקש אלא רע".

¹⁴ **** תוספת שלי להסברת הרמיזה. חוששני שהיא לא תובן כצורתה.

